

ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ Ή ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

= D. : Vorstellung. – En. : idea ή presentation. – Es. : representatiön. – Fr. : représentation. – I. : rappresentazione. – P. : representacão.

● **Κλασικός δρος τής φιλοσοφίας και τής ψυχολογίας πού δηλώνει «αυτό πού αναπαριστούμε μέσα μας, αυτό πού αποτελεί τό συγκεκριμένο περιεχόμενο μιάς πράξης τής σκέψης» και «ιδιαίτερα τήν αναπαραγωγή μιάς προηγούμενης αντίληψης» (1). 'Ο Φρόντντ αντιδιαστέλλει αναπαράσταση και συναίσθημα* και θεωρεί ότι τά δύο αυτά στοιχεία άκολουθούν, στό έσωτερικό τών ψυχικών διαδικασιών, πορείες διαφορετικές.**

■ 'Ο δρος *Vorstellung* άνήκει στό κλασικό λεξιλόγιο τής γερμανικής φιλοσοφίας. 'Ο Φρόντντ δέν τροποποίησε άρχικά τή σημασία του. τόν χρησιμοποιεί όμως κατά τρόπο πρωτότυπο (α). Θά έπισημάνουμε έδώ έν συντομία σέ τί συνίσταται αυτή ή πρωτοτυπία:

1. Τά πρώτα θεωρητικά μοντέλα πού προσπαθούν νά εξηγήσουν τίς ψυχοενεργώσεις έπικεντρώνονται γύρω άπό τή διάκριση άνάμεσα σέ «ποσόν (quantum) συναισθήματος»* και αναπαράσταση. Στήν ιδεοψυχαναγκαστική νεύρωση, τό ποσόν συναισθήματος μετατίθεται άπό τήν παθολόγο αναπαράσταση, πού συνδέεται μέ τό τραυματικό συμβάν, σέ άλλες αναπαραστάσεις, πού τό άτομο θεωρεί άσήμαντες (μή σημαίνουσες). Στήν ύστερία, τό ποσόν συναισθήματος μετατρέπεται σέ σωματική ενέργεια και ή άπωθημένη αναπαράσταση συμβολίζεται άπό μιά σωματική ζώνη ή δραστηριότητα. 'Η θέση αυτή, σύμφωνα μέ τήν όποία ό διαχωρισμός συναισθήματος και αναπαράστασης έμπεριέχεται έξ όρισμού στήν άπώθηση, οδηγεί άφ' ένός στήν περιγραφή διαφορετικών προορισμών γιά καθένα άπό τά δύο αυτά στοιχεία και άφ' έτέρου στή μελέτη τής δράσης δύο διακριτών διεργασιών: ή αναπαράσταση «άπωθείται», τό συναίσθημα «καταστέλλεται», κ.λπ.

2. Είναι γνωστό ότι ό Φρόντντ μιλά γιά «άσυνειδητες αναπαραστάσεις» διατυπώνοντας τήν έπιφύλαξη *sit venia verbo* (A) έπισήμανε ότι δέν του διαφεύγει τό παράδοξο πού περικλείει ή συγκόλληση τών δύο αυτών όρων. Τό γεγονός ότι υ'ιοθετεί, παρ' όλα αυτά, τό εκφραστικό αυτό σχήμα, άποτελεί ένδειξη ότι ό τρόπος μέ τόν όποιο χρησιμοποιεί τόν όρο *Vorstellung* άφήνει σέ δεύτερη μοίρα τήν βασική ένδοχή αυτής τής λέξης στήν κλασική φιλοσοφία, δηλαδή τήν πράξη μέ τήν όποία «αναπαριστούμε μέσα μας», ύποκειμενικά, ένα άντικείμενο. 'Η αναπαράσταση είναι μάλλον εκείνο τό μέρος του άντικειμένου πού έγγράφεται στα «μνημονικά συστήματα».

3. Ξέρουμε, άπό τήν άλλη μεριά, ότι ό Φρόντντ δέν κατανοεί τή μνήμη ως άπλό ύποδοχέα εικόνων, όπως θεωρεί ή άυστηρά έμπειρική άποψη, αλλά μιλά γιά μνημονικά συστήματα, ύποπολλαπλασιάζει τήν άνάμνηση σέ πολλές διαφορετικές συνειρμικές σειρές και τελικά δηλώνει υπό τόν όρο μνημονικό ίχνος*, όχι τόσο ένα «άσθενές έντύπωμα» πού συνεχίζει νά έχει κάποια σχέση όμοιότητας μέ τό άντικείμενο, αλλά ένα σημείο (σημάδι) πού όρίζεται σέ συνεχή συντονισμό μέ άλλα και τό όποιο δέν συνδέεται μέ συγκεκριμένες αισθητηριακές ποιότητες. Σ' αυτή τήν προοπτική, ή *Vorstellung* του Φρόντντ μπορεί νά παρομοιασθεί μέ τή γλωσσολογική έννοια σημαίνον.

4. Θά ήταν ώστόσο σκόπιμο νά διακρίνουμε σ' αυτό τό σημείο, όπως καί ό Φρόντ, δύο επίπεδα «άναπαραστάσεων»: τίς «άναπαραστάσεις λέξεων»* καί τίς «άναπαραστάσεις πραγμάτων»*. Ἡ διάκριση αὐτή υπογραμμίζει μιὰ διαφορὰ πολύ σημαντική, κατά τόν Φρόντ, σέ τοπικό επίπεδο· οἱ άναπαραστάσεις πραγμάτων, χαρακτηριστικές τοῦ άσυνειδήτου συστήματος, βρίσκονται σέ πιό άμεση σχέση μέ τό πράγμα: στήν περίπτωση τῆς «άρχέγονης ψευδαίσθησης», τό παιδί έκλαμβάνει τήν άναπαράσταση πράγματος ως ίσοτιμη τοῦ αντικειμένου πού έγινε προηγουμένως άντιληπτό καί τήν έπενδύει έν άπουσία τοῦ έν λόγω αντικειμένου (δλέπε. Ἐμπειρία τῆς ίκανοποίησης).

Κατά τόν ίδιο τρόπο, όταν ό Φρόντ, ιδιαίτερα στίς πρώτες περιγραφές τῆς θεραπευτικής άγωγῆς κατά τήν περίοδο 1894-96 (2), άναζητᾶ τήν «παθολόγο άσυνειδήτη άναπαράσταση» στό άπώτατο άκρο τῶν συνειρμικῶν όδῶν, μπορούμε νά πούμε ότι τό σημείο στό όποιο άποβλέπει είναι τό έσχατο όριο όπου τό άντικείμενο συνεχίζει νά είναι άναλόπισαστο άπό τά ίχνη του, τό σημαινόμενο άδιαχώριστο άπό τό σημαίνον.

5. Ἡ διάκριση άνάμεσα σέ μνημονικό ίχνος καί άναπαράσταση ως έπένδυση τοῦ μνημονικοῦ ίχνους, άν καί ένυπάρχει πάντοτε κατά τρόπο έμμεσο στά φροϋδικά κείμενα (3), δέν διατυπώνεται πάντα κατά τρόπο ρητό (4). Αὐτό ίσως όφείλεται στό ότι είναι δύσκολο νά νοηθοῦν, στά πλαίσια τῆς φροϋδικῆς σκέψης, μνημονικά ίχνη άμιγῆ, δηλαδή άναπαραστάσεις τελείως άποεπενδυμένες, τόσο άπό τό άσυνείδητο σύστημα όσο καί άπό τό συνειδητό.

▲ (α) Επισημάνθηκε συχνά ή επίδραση πού άσκησαν στόν Φρόντ οἱ θεωρίες τοῦ Herbart γιά μιὰ πραγματική «μηχανική τῶν παραστάσεων» (*Vorstellungsmechanik*). Όπως σημειώνει ή Ola Andersson, « οἱ θεωρίες τοῦ Herbart άποτελοῦσαν τήν κυριαρχή ψυχολογία στόν έπιστημονικό κόσμο όπου ζούσε ό Φρόντ κατά τήν περίοδο τῆς διαμόρφωσης τῆς έπιστημονικῆς του άνάπτυξης» (5).

(Met. B. K.)

(1) LALANDE (A) *Vocabulaire technique et critique de la philosophie*, P U F , Paris, 1951

(2) Bl. FREUD (S) *Studien über Hysterie*, 1895 *Passim*

(3) Bl. FREUD (S) *Das Unbewusste*, 1915 G W , X, 300, S E , XIV, 201-2, Fr , 155-6

(4) Bl. FREUD (S) *Das Ich und das Es*, 1923 G.W , XIII, 247, S E., XIX, 20; Fr , 173

(5) ANDERSSON (O) *Studies in the Prehistory of Psychoanalysis*, Svenska Bokforlaget, Norstedts, 1962, 224

(A) Ἐστω χάρις λόγω, δηλ. ζητάει «παραχώρηση», «άδεια» άπό τή φιλοσοφική όρολογία (Σημ. μετ.).

ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ-ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ

Ἡ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ-ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ (α)

= D. . *Vorstellungsrepräsentanz* (ή *Vorstellungsrepräsentant*). – En. : ideational representative. – Es. : representante ideativo. – Fr. : représentant - représentation. – I. : rappresentanza data da una rappresentazione. – P. : representante ideativo.

● Ἐναπαράσταση ή ομάδα άναπαραστάσεων πάνω στίς όποιες καθλώνεται ή ένόρμηση κατά τήν εξέλιξη τῆς ιστορίας τοῦ υποκειμένου καί μέ τή διαμεσολάβηση τῶν όποιῶν έγγράφεται στό έσωτερικό τοῦ ψυχισμού.